

Bishnupur : Land of Gods and Craftsmanship

Bishnupur is a holy city in West Bengal. The city is of significant place in the state. It was formerly the capital of the Malla dynasty governed by a king, and experienced prosperity during the 16th to 18th centuries. Evidence of this affluence is manifested in the architecture adorned with intricate terracotta patterns, depicting narratives of various deities in Hinduism, particularly Krishna, the principal deity of this city. The epic of Mahabharata was inscribed in bas-relief sculpture. The terracotta technique embellished historical structures such as the Shyamrai Temple, constructed around 1643.¹

The Keshta Raya Temple similarly portrays the narrative of Lord Krishna and the Mahabharata epic. This is depicted through the terracotta decorations on the building frontage, which resemble the pages of an open book or textbook. The visual representation appears to be intended for the locals to comprehend these narratives through visual language. The skillful and delicate construction of the decorations contrasts with the simple curved roof of the structure, which resembles the roof of a Bengali house. According to surveys conducted by British archaeologists during the 18th century, small towns such as Bishnupur possessed approximately 450 temples with such terracotta decorations, although only 20 temples remain today². Nevertheless, this extant architecture continues to effectively demonstrate the cultural and religious sophistication of the region.

The atmosphere of the houses of the villagers in Bishnupur.

1 Kevinstandagephotography (2024, February 8) Shyam Rai Temple – Bishnupur, Retrieved December 26, 2024, <https://kevinstandagephotography.wordpress.com/2024/02/08/shyam-rai-temple-bishnupur/>

2 Drishya (2024) The Terracotta Temples of Bishnupur, West Bengal, Retrieved February 10, 2025, <https://www.joinpaperplanes.com/the-terracotta-temples-of-bishnupur-west-bengal/>

Approximately 7 years ago, the author became aware of the city through the account of a professor in the Department of Design, Visva-Bharati University Santiniketan, who recommended a researcher with a particular interest and expertise in Indian weaving.

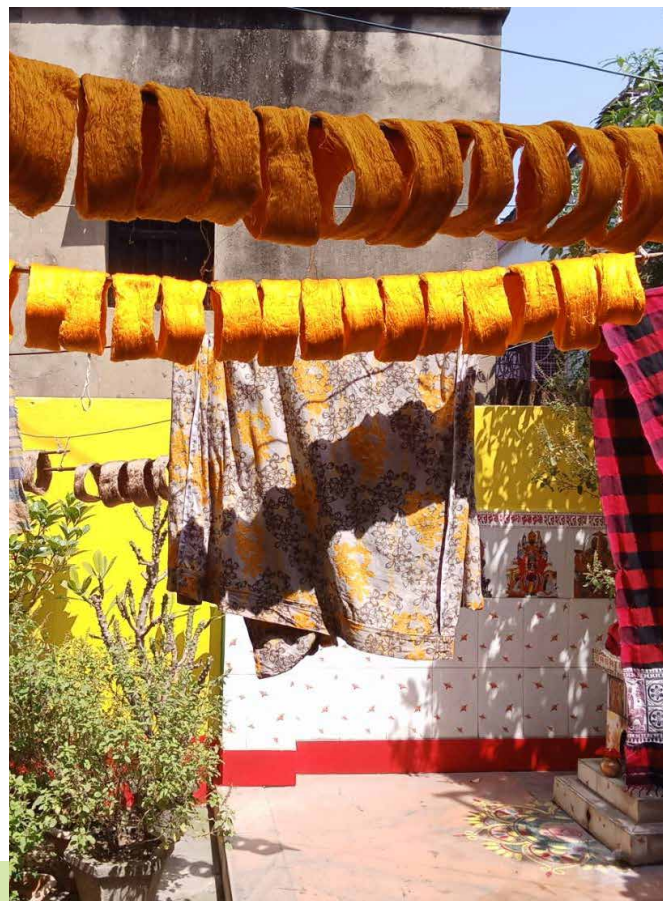
This constitutes the allure of such a city. It maintains the local culture in its entirety. The city exhibits hygienic conditions with historical narratives and the mystique of the Hindu religion, adhering strictly to various beliefs. It is observable that at every 100-meter interval of the villagers' residences, there exists a Hindu temple or decorated god-themed ornamentation. These vibrantly coloured dwellings represent the charm that attracts visitors to make multiple sojourns to Bishnupur.

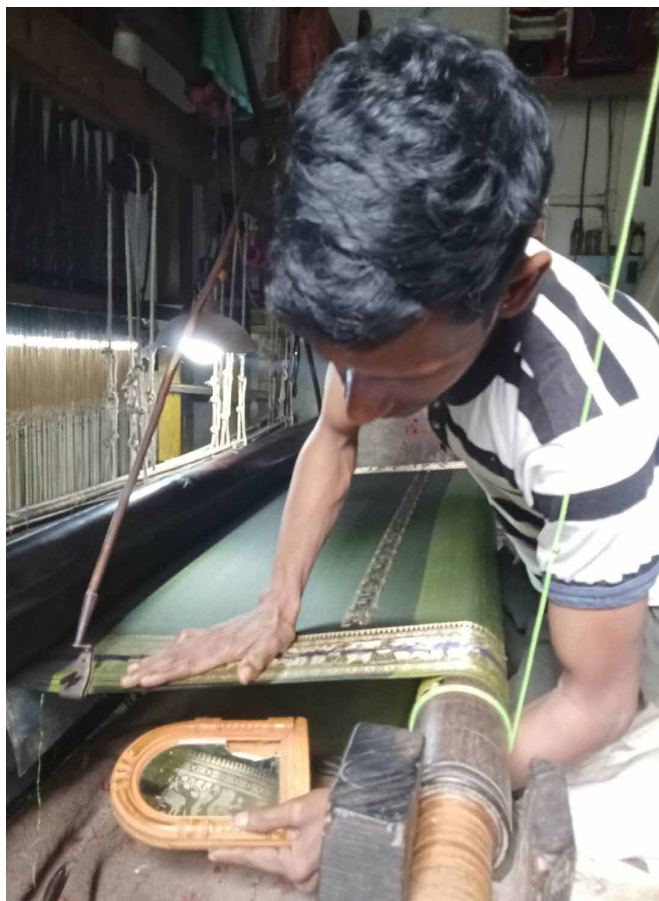
Cocoons and silk threads

The silk exhibits complex designs of gods and Apsaras imagery. It demonstrates the continuity of India's advanced craftsmanship. This tradition remains evident in contemporary times, as exemplified by the author experience examining and handling woven fabric from Bishnupur, acquired from the spouse of a Visva-Bharati University Santiniketan official. The individual had purchased a golden sari featuring an Apsara pattern from Bishnupur over a decade ago for about 8,000 rupees. Presently, this sari has become a familial heirloom for the owner's daughter, with its value having appreciated over time.

Bishnupur is a weaving village where the inhabitants continue to practice the traditional technique of pit weaving, with the technique of producing hand-woven silk. For instance, one house included a white silk cocoon the size of a duck's egg. In pots, they wait to be boiled and the silkworms harvested. This process is predominantly performed by women. Other house silk is dyed and weaved.

Weaving process in each home

Weaving process

In India, the loom design facilitates the weaver's position, allowing them to sit with their legs suspended in an excavated area during the weaving process the majority of weavers are male. The loom's vertical dimension within the dwelling, measured from floor to ceiling, typically ranges from four to five meters. The fabric's pattern is positioned above the weaver's head, resulting in a distinctive technique. Furthermore, a specialized method of Bishnupur fabric weaving is employed to regulate air circulation and light within the dwelling, contributing to the durability and longevity of the silk and woven fabric. This method has been transmitted through successive generations. It is considered a superior form of handicraft that continues to be woven and preserved in contemporary times.³ This silkworm is referred to as 'Eri' by Thais, a local Indian silkworm not commonly found in Thailand. In Thailand, the loom structure differs significantly.

It is impressive that Bishnupur people's continued adherence to classical and noble traditions. souvenir shops sell ceramics with unique features at reasonable costs. Taxis are available at a reasonable price and People are friendly and willing to share information with visitors. Students in the surrounding area also frequently travel to experience historical traces of the ancient capital, like Bishnupur, and know more. Because of this, Bishnupur is a popular tourist destination in West Bengal who appreciate art, culture, and traditional Indian rituals.

³ Aevum (2024) Weavers of Bishnupur, Retrieved December 26, 2024 , <https://www.aevum.in>.

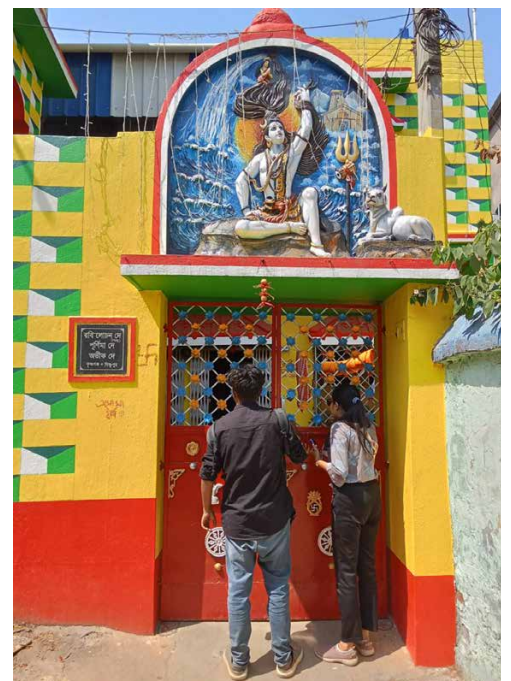
บิษณุปุระ

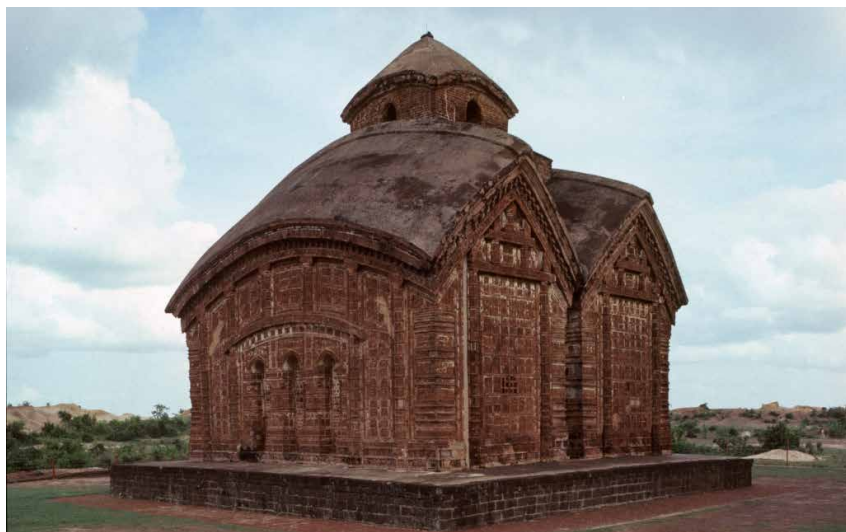
ดินแดนแห่งทวยเทพ และงานฝีมือชั้นสูง

บิษณุปุระ(Bishnupur) คืออีกหนึ่งเมืองศักดิ์สิทธิ์ในรัฐเบงกอลตะวันตก ที่ยังไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาเยือนมากนัก สิ่งนี้ถือเป็นมนต์เสน่ห์ของเมืองดังกล่าว ที่ยังคงเก็บความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้อย่างครบถ้วน สภาพบ้านเมืองสะอาด เต็มเปี่ยมไปด้วยเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ และมนต์ขลังทางศาสนาอันดูที่ยังคงเคร่งครัดในความเชื่อต่างๆ เห็นได้จากอาคารบ้านเรือนของชาวบ้านในทุกๆ 100 เมตร จะมีวัดฮินดูหรือลายประดับเกี่ยวกับทวยเทพตกแต่งไว้อย่างสวยงาม บ้านเรือนสีล้นสดใส สะดุดตา เหล่านี้คือเสน่ห์ที่ดึงดูดใจผู้เขียนให้เดินทางมาเยือนเมืองบิษณุปุระครั้งแล้วครั้งเล่า

อาคารบ้านเรือนภายในเมืองบิษณุปุระ
(Bishnupur)

Keshta Raya Temple

Source: Keshta Raya Temple accessed February 10, 2025, available from <https://digital.library.cornell.edu/catalog/ss:3857311>

ราว 7 ปีก่อน ผู้เขียนรู้จักเมืองดังกล่าวจากคำบอกเล่าของอาจารย์ภาควิชาออกแบบ มหาวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ดินแดน ที่แนะนำผู้เขียนซึ่งมีความชื่นชอบและสนใจในงานผ้าทออินเดีย ให้เดินทางไปเยือนเมืองบิษณุปุระ ซึ่งมีหมู่บ้านทอผ้าที่ชาวบ้านยังคงสืบสานการทอในหลุมแบบเทคนิคโบราณไว้ เมืองดังกล่าวยังเป็นอีกหนึ่งดินแดนสำคัญของรัฐเบงกอลตะวันตก ประเทศอินเดีย ด้วยครั้งหนึ่งบิษณุปุระเคยเป็นเมืองหลวงของราชวงศ์มัลลหะ ที่มีกษัตริย์ปกครอง และรุ่งเรืองมากในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 -18 สิ่งที่สะท้อนความรุ่งเรืองให้ประจักษ์นั้นเห็นได้จากสถาปัตยกรรมซึ่งมีลายประดับที่ทำจากดินเผา (Terracotta) ลวดลายละเอียด อ่อนช้อย งดงาม ภายใต้เรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าองค์ต่างๆ ในศาสนาฮินดู โดยเฉพาะพระวิษณุ องค์เทพหลักประจำเมืองนี้ ส่วนเรื่องราวของมหากาพย์ภารตะ ก็ได้ถูกจารึกไว้ในลายประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมโบราณ เช่น Shyamrai Temple ที่สร้างขึ้นราวปี ค.ศ. 1643¹

เช่นเดียวกับวัด Keshta Raya Temple ซึ่งนำเรื่องราวของพระกฤษณะและมหากาพย์ภารตะ เสนอผ่านลายประดับดินเผาด้านหน้าของอาคารที่มีลักษณะคล้ายหน้าหนังสือหรือตำราที่เปิดออก ราวกับต้องการให้ชาวบ้านได้อ่านหรือรับรู้เรื่องราวเหล่านั้นผ่านภาษาภาพที่บรรจงสร้างอย่างวิจิตร อ่อนช้อย ตัดกับหลังคาโค้งงุ้มของอาคารที่ดูเรียบง่าย ละม้ายคล้ายหลังคาบ้านของชาวเบงกาลี ซึ่งจากการสำรวจของนักโบราณคดีชาวอังกฤษ ช่วงศตวรรษที่ 18 พบว่า เมืองเล็กๆ เช่น บิษณุปุระยังมีวัดที่มีลายประดับดินเผาเช่นนี้ ราว 450 วัด แม้ปัจจุบันจะหลงเหลืออยู่เพียง 20 วัด² แต่นั่นก็ยังคงแสดงให้เห็นความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมและศาสนาในพื้นที่ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

Shyamrai Temple

1 Kevinstandagephotography (2024,February 8) Shyam Rai Temple – Bishnupur, Retrieved December 26, 2024, <https://kevinstandagephotography.wordpress.com/2024/02/08/shyam-rai-temple-bishnupur/>

2 Drishya (2024) The Terracotta Temples of Bishnupur, West Bengal, Retrieved February 10,2025, <https://www.joinpaperplanes.com/the-terracotta-temples-of-bishnupur-west-bengal/>

ในส่วนของผ้าไหมก็มีความอ่อนช้อยจากลวดลายของทวยเทพ และนางอัปสร ที่แสดงถึงการสืบสานงานฝีมือชั้นสูงของอินเดีย ยังคงประจักษ์แจ้งถึงปัจจุบัน เช่น ครั้งหนึ่งผู้เขียนได้รับชมและสัมผัสผ้าทอจากเมืองบิษณุปุระจากภรรยาเจ้าหน้าที่ระดับสูงของมหาวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตร์ที่นั่น ที่ท่านได้ซื้อผ้าสำหรับสีทองทอลวดลายนางอัปสรจากเมืองบิษณุปุระมากกว่า 10 ปีก่อน ด้วยมูลค่า 8,000 รูปี ซึ่งปัจจุบันผ้าผืนดังกล่าวกลายเป็นมรดกตกทอดให้แก่ลูกสาวและมูลค่าของผ้าผืนนั้นก็สูงขึ้นด้วยเช่นกัน

ผ้าไหมจากเมืองบิษณุปุระ (Bishnupur) ทอลวดลายนางอัปสร

ในเมืองบิษณุปุระ บ้านแต่ละหลังจะแบ่งกระบวนการผลิตผ้าไหมทอมือกันอย่างชัดเจน สำหรับไหมที่ชาวบ้านบิษณุปุระนิยมใช้ คนไทยรู้จักในชื่อ “อีรี” เป็นไหมท้องถิ่นอินเดียที่ประเทศไทยได้นำเข้ามาแต่ไม่เป็นที่นิยมมากนัก ด้วยเพราะกระบวนการผลิตเส้นไหมที่ค่อนข้างซับซ้อน

สำหรับบ้านหลังแรกที่ผู้เขียนเดินทางไปเยือน คือบ้านที่มีรังไหมสีขาวขนาดเท่าไข่เป็ด วางเรียงรายในหม้อเพื่อรอต้ม และสาวไหม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่วนมากผู้หญิงเป็นคนทำ บ้านหลังต่อไปเป็นบ้านที่มีการย้อมสีเส้นไหมซึ่งก็เป็นหน้าที่ของผู้หญิงเช่นกัน และบ้านช่างทอก็ทอผ้ามีลักษณะแตกต่างจากประเทศไทยเป็นอย่างมาก ก็ทอผ้าถูกขุดหลุมลงไปให้ผู้ทอซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชายนั่งหย่อนขาทอผ้าในหลุม ความสูงของก็ทอผ้าทั้งหมดวัดได้จากใต้ดินถึงแพดานภายในบ้าน ราว 4-5 เมตร ใช้ลักษณะการวางลายของผ้าที่ยกสูงเหนือศีรษะ ดูแปลกตาและแปลกในตัวเทคนิคกระบวนการ ไม่เพียงเท่านั้น

ภายในบ้านยังมีการควบคุมแสงและอากาศเพื่อให้เส้นไหมและผ้าที่ทอออกมาคงทน ใช้งานได้นาน อันเป็นเทคนิคเฉพาะของผ้าทอเมืองบิษณุปุระ ที่ปัจจุบันเทคนิคดังกล่าวยังคงถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ถือเป็นงานหัตถกรรมชั้นสูงที่ยังคงถูกอนุรักษ์และสานต่อมาจนถึงปัจจุบัน³

อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เขียนรู้สึกประทับใจ คือผู้คนในเมืองบิษณุปุระ ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมอันดีงาม แม้กระทั่งรกรับจ้างที่นำเราเข้าไปในหมู่บ้านตามชอกชอยต่างๆ ก็มีความอะลุ่มอล่วยมีน้ำใจ ร้านค้าขายของที่ระลึก ต่างเสนองานเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ของเมืองบิษณุปุระ ในราคาย่อมเยาว่าเช่นเดียวกับราคาคนท้องถิ่น ผู้คนในหมู่บ้านมีอัธยาศัยไมตรีอันดี พร้อมให้ข้อมูลที่เรายากรู้และสนใจ ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงที่มักเดินทางมาเยี่ยมชมความรุ่งเรืองและร่องรอยทางประวัติศาสตร์จากเมืองหลวงเก่าแก่เช่นบิษณุปุระกันอย่างไม่ขาดสาย นั่นเองที่ทำให้บิษณุปุระยังคงเป็นอีกหนึ่งเมืองท่องเที่ยวที่น่าயลของประเทศอินเดีย สำหรับผู้ที่ชื่นชอบศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของชาวอินเดียในรัฐเบงกอล ตะวันตกไว้ได้อย่างลงตัว

ลักษณะการทอผ้าของชาวบ้านในเมืองบิษณุปุระ (Bishnupur)

3 Aevum (2024) Weavers of Bishnupur, Retrieved December 26, 2024 , <https://www.aevum.in>.